

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre 3 „
Videki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1 c földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György könyvelő kezeihez is.

LINOLEUM ÁRUHÁZ. LINOLEUM ÁRUFÁZ

PIAC-U. 58. sz. alá helyzetett át



Haas Lipót

Linoleum, viaszosvászon s gummiárú gyári raktára.

TELEFON 644.

Menyasszonyi ékszerek

mélyen leszállított árakon szerezhetők most be a

Lötkovits Arthur és Társa
cégnél. Debreczen, Piac-u. 44. sz.

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!

GOLDMARK budapesti kalapgyáros debreczeni szalonja **MAROSSY GIZELLA**

vezetése alatt **SZENT ANNA-UTCA 3. SZ.** alatt

a tavaszi szezonra dusan berendezve párisi és bécsi eredeti modellekkel. — Kizárólagos raktára a legfrissebb divat-ujdonságoknak.

==== Most jelent meg ====

Oláh Gábor: Szegény magyarok

remekműve, mely a magyar könyvpiac legnagyobb szenzációját képezi. — A két vaskos kötet gyönyörű kiállításban minden könyvkereskedésben kapható.

Dr. SZTANKAY ABA

gyógyszerész készítményei nem értéktelen háziszerek, de tudományos alapon épült komoly gyógyszerek.

DEBRECZEN, Attila-tér.

Honthin tablettá bélhurut s hasmenés ellen világhírű s elfogadott gyógyszer, 1 doboz K 1-20

Eulaxans tablettá a legjobb és legkellemesebb székrekedés elleni gyógyszer 1 tubus K 1-0.

KAPHATÓ A „N Á D O R“ GYÓGYSZERTÁRBAN.

DONOGÁN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnvegáruház.

SZABOTT ÁRAK!! ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS!!

CSANAK JÓZSEF

FÜSZER-, CSEMEGE és BORKERESKEDÉSÉBEN

minden áru első minőségben szerezhető be, valamint

HUSVÉTI SONKA, THEA-VAJ, KORAI

ZÖLDSÉGEK előnyös áron kaphatók.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb férfi-, fiu- és leányka ruhák telepe.

Készen és mérték után.

Debreczen, Piac-u. 51.

VALÓDI édes, nemes szegedi paprika különlegességek óriási raktára

Lindenfeld J. Jenő

fűszer- és gyarmatárú nagykereskedésében

Pénzügyi palota. Telefon 79. szám.

HALMÁGYI SÁMUEL

női divat nagyáruháza **DEBRECEN, PIAC-U. 32.**

Alapított 1893. évben. 000 Telefonszám 632.

Értesíti a nagyérdemű hölgyközönséget, miszerint tavaszi újdonságai: felöltők, kosztümök, bluzok és aljakban már megérkeztek. 0000 Ugyszintén

Óriási választék francia ruhák és pongyolákban. 0000 Costümök mérték utáni vállalata.

Szolid olcsó árak. 000 Előzékeny kiszolgálás.

Nagyobb vételek folytán legújabb divatu ~
gyapju szöveteket

férfi ruhára és legfinomabb női costüm szöveteket mesés olcsó árakban ajánlja

Domán és Kurz

posztó nagykereskedő. — Debreczen, Piac-utca 49. sz. Főpostával szemben.

Maradékok féláron. ++++ Maradékok féláron.

A husvétii ünnepekre megérkeztek

a kóser edények

~~~~~ Kaphatók:

**BLATNER JÓZSEF**

üveg- és porcellán kereskedésében, Csapó-u. 1.



Gyógyárúk, vegyszerek, gummiárúk, kötszerek, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

**Központi Drogéria**

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer  
»» különlegességek. ««

Nem fáj a feje másnap ha

**Littke pezsgőt iszik**



**ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.**

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltóleszámitolás, törlesztéses és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitel-levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. Saját áruktár, Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kábai takarékpénztár r.-t., Návodvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospercs.

**Alkalmi nagyvásár!**

a ROSE-féle

**Általános Divat Áruházban**

PIAC-U. 75. sz. alatt, a Linoleummal szemben.

~ ELSŐRANGU LEGOLCSÓBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS! ~

Uri és női fehérneműek, harisnyák, keztyűk, nyakkendők, sport-kabatok, fiú- és leányka ruhák, pongyolák, bluzok alsószojnyak, vászon és damaszt árúk, gyermek patent harisnyák, turista ingek és számos kézdivatcikkek **ei nem kepzehető remek választékban.** Nyakkendő, harisnya és kötény különlegességek meglepő olcsón.



KEZTYÜK, KÖTSZEREK,  
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-  
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

**Schön Sándor**

kesztyű, kötszer- és orvosi  
műszertárában

Piac-utca 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piac-és Csapó-utca sarkán lévő volt Kálnai-féle üzlet-helyiségbe a BIKÁ-SZÁLLODÁVAL szemben. ++++

**MEGNYILT SZÁNTÓ „CHIK“ DIVATHÁZA**

Piac-utca 34. sz. alatt (a főposta mellett).

Állandó nagy raktár: Kosztümökben, pongyolákban, blousokban, ugyszintén: leány-, gyermekruha és felöltő különlegességekben.

Tisztelettel:

**SZÁNTÓ CHIK DIVATHÁZA.**

**Külön mérték osztály. ~ Olcsó szabott árak.**

**MATTONI-FÉLE**

**GISSHÜBLER**

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES  
SAVANYUVIZ.

## Ez Debreczen!

*Kedves Spectator!* Ne vedd rossz néven, ha szerény személyem, — osztozva a mult heti számokban „Ez Debreczen” című cikkemben a sorok között elrejtett méltó elkeseredésben — arra kér, hogy pár szóval kisírhassa magát.

Most, amikor a fővárosi napilapok állandóan csépelik „kulturvárosunkat”, mert Kossuth-szobrunk már összenőtt pályájával, mert színházunk alig képes direktort fogni, mert csatornázásunk, vízvezetékünk használhatatlan, mert közigazgatásunk feleleveníti „Pató Pál” versecskéjét, mert Baltazár ömeltósága reszket a cím és rang hegemóniájáért, — most hadd sirja el az én lelkem is a „Szemle” keblén fájdalmait.

Mert most „ez a Debreczen”, ez az *egyetemi* város újból kiáltó számokkal dokumentálja népnevelésének hátramaradott voltát a közeli napokban közreadott „Országos néptanító egyesület” 1912—1913. évi működéséről szóló jelentésben.

Kiáltó számok ezek, égbekiáltóan és mondhatni vétkesen, bűnösen hátramaradt népnevelésről tesznek bizonyosságot.

De beszéljenek a holt betűk; szóljon a kevesek buzgalma és dicséretes törekvésével összeállított statisztika:

*Debreczen az irni és olvasni tudók számát tekintve 28 legnagyobb városunk között 16-ik helyen áll 81·1%-al.*

Magyarországon az 1909. évben 412,086 tan köteles gyermek iskolahiány miatt beiskolázatlan maradt.

Vármegyénk és Debreczen itt már siet és azonnal lefoglal magának, illetve „kiállít” 4876 főt, melyből a Hajduság fővárosa, az egyetemi város, a kálvinista Róma lefoglal 1805 iskolakerülésre kényszerített nebulót.

De ha a mulatók, kávéházak, korezmák, mozik helyiségeit ingyenes népműveltség terjesztésére használnák fel, úgy bizonyára vetélkedhetnénk az e tekintetben vezető németek, dánok és svédok intelligenciájával, hol például a bevonuló ujoncok 0·07-től 0·2 — illetve 3·7%-a csak alfabéta, amíg mi 22%-al a „vezetők” sorába — süllyedtünk.

De hát tanulni — hej, ráérünk arra még.

Tényleg — ez Debreczen.

Őszintén tisztelő hived

Szénassy.

## KRÓNIKA.

### Apró regény.

#### I.

Színhely: a karzati állólhely.

*Mariska:* (10 éves) No ne lökdössön, mert megmondom a rendőrnek.

*Egy baka:* Fogd be a szád, te kis penész.

*Egy öreg perecesné:* Ugyan nem szégyenlik magukat, lökdösnöni egy ilyen ártatlan kis gyermeket.

*A baka:* Akkor ne gyűjűn a karzatra. Aki ide gyűn, annak lökdösés van

#### II.

Színhely: az erkély első sor.

*Mariska:* (12) éves Látja, azok milyen hüségesek egymáshoz. Ó de édes az a gróf. Ó de regényes.

*A jogász:* Miért nem lesz maga színész? Bizonys tehetsége van. (Megszorítja a kezét.)

*Mariska:* Igazán van tehetségem?

*A jogász:* Van.

*Mariska:* (Elhatározza, hogy színész nő lesz és hogy meghalgtja a jogászt.)

#### III.

Színhely: a szinpad.

*Mucus:* (20 éves) Te, ki az a drága szöke pofa az első zsöleszekén?

*Maca:* (a második kóristalány) Az? Egy doktor.

Virágot ad, kocsival nem visz.

*Mucus:* Kezdek vele?

*Maca:* Kezdhetsz.

*Mucus:* (gondolkozik) — Hátha? Már nagyon utálok itt a karban.

#### IV.

Színhely: támlásszék első sor.

*Muci:* (25 éves) De felvonás közben értem jön?

*A 28-ik doktor:* J6. (El.)

*Az uriasszony:* (félhalkan) Borzasztó. Már ide sem jöhet az ember ezektől a perszonáktól. És a szerencsétlen doktor. Láttad?

*Az ura:* igen.

*Egy aggszüz:* Kérek csendet. Semmit sem lehet hallani.

*Muci:* (Ránéz az uriasszonyra, ha nézéssel ütni lehetne, az uriasszony holtan rogya le a támlásszékről.)

#### V.

Színhely: zsölye első sor.

*A méltóságos:* Jól lát, fiam?

*Mária:* (30 éves) Jól.

*A méltóságos:* Kell valami?

*A bárónő:* (öt perc mulva a méltóságoshoz) Nem engedem meg, hogy kezét csókoljon.

*A méltóságos:* Miért.

*Bárónő:* Kivel beszélt az imént?

*A méltóságos:* (ártatlanul) Valmi tanítónő. Egy barátom protezséje.

*A bárónő:* Ugy? tanítónő és zsölyére telik neki? Maga éppen olyan jól tudja, mint én, hogy nem tanítónő, hanem egy veszedelmes bestia.

*A méltóságos:* (Hallgat)

*A bárónő:* Irtózatos, miket beszélnek róla. (Másfél óráig finom pletykát ad le.)

#### VI.

Színhely: a színházi büffé.

*A zöld jogász:* És kérlek, ki az a gyönyörű nő, aki ott almát eszik.

*Az öreg jogász:* Nem ő gyönyörű, hanem az za, amit a fodrász csinált neki.

*A zöld:* Milyen rosszindulatu vagy. Hátha nem hamis haj.

*Az öreg:* Megint nagyon kicsi, nagyon kicsiny vagy. Azt a nőt én nagyon jól ösmerem. Van már száz éves.

*A zöld:* Jajj én oda megyek. Most rám nevetett.

*Az öreg:* (Erőszkkal elviszi onnan.)

*A vörös Maresa:* (Ez a neve és negyven éves. Magában.) A fene egye meg azt a nagyobbikat.

#### VII.

Színhely: a páholyfolyosó.

*Az egyetemi tanárné:* Mit játszanak máma.

*A főorvos:* Nem tudom. Talán a páholynyitogatóné tudja. (Egy vénasszonyhoz, aki a közelben áll.) Mondja — izé, mit játszanak máma?

*Mari néni:* (50 éves) „A pajkos kecske” című darabot keztesókolom.

## LEVELEK.

A Debreczeni Szemle számára írta ERDŐS RENÉE.

*Mindég hideg van. Mióta magát  
Elküldtem innen: örökösen fázom.  
Tűnődöm: a vérem fagyott-e meg,  
Hogy az ölelést, csókot nem kívánom?*

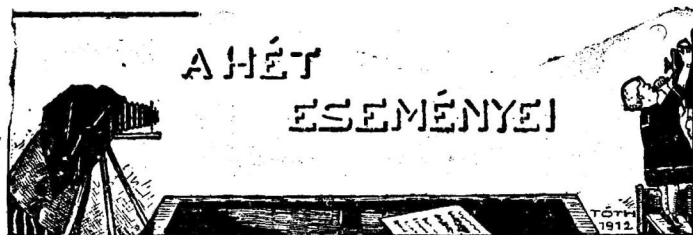
*Vagy megfagyott köröttem a világ  
Egy rossz démon átkos lehelletétől?  
Vagy vissza kellene hívnom magát  
Régi szerelmem a száműzetésből?*

## II.

*Ha megtelnék megint a szobám  
Égő vörös rózsákkal!  
Ha nézhetnék megint valakit  
A régi forró vággyal!*

*Ha visszazállna újra reám  
Az alkonyatok láza  
S a gyönyörű fényes éjszakák  
Nagy mámoros varázsa!*

*Lennék megint a régi leány,  
Ki szerelmes magába,  
S minden vörös rózsát beletűz  
A fekele hajába...*



(S) **Az új sajtótörvény** is hatályba lépett a héten. Minket egyáltalában nem érint az új törvény egyetlen szakasza sem, miután eddig is azt az egyetlen újságíró törvényt tartottunk szem előtt, hogy mindent meg kell írni, ami igaz s egyetlen betűt sem abból, ami nem való. Ezt az „egyszakaszos“ törvényt fogjuk betartani a jövőben is, akár Tisza István gróf, akár Justh Gyula törvényalkotása irányítsa is az igazságszolgáltatást. E sorok írója, akinek intézkedésétől függ ennek a lapnak minden egyes sora, az utolsó pontosveszőig s akinek tudta s beleegyezése nélkül egyetlen betűje sem kerül nyomtatás alá, huszonnegy éven keresztül szolgálván a magyar hírlapírást, egyetlen-egy sajtó pórt sem kapott. Valószínű, hogy ilyen hírlapírói körülmények mellett a jövőben sem lesz mivelünk dolga a sajtóbírósnak. Ami egyébként épen úgy nem involvál a mi számunkra különösebb elismerést, mint amiképen a köteleességek teljesítése sem mehet erényszámba.

\*

(?) **Husvét után.** Gyönyörű husvétünk volt. Valóságos nyárelői idő. Csak a hangulatunk nem volt ilyen nap-sugaras s a husvétii loesolódzóknak is inkább volt a kabátjuk virágos, mint a kedvük. Régi kacagásoktól, visongásoktól hangos husvétokra dehogy is emlékeztetett az idejünnep s olyikunk színét se látta a piros és cukros tojásoknak. Talán azért, mert mint mondani szokták — soha sem volt olyan „drága a tojás“, mint most. A régi inkább humoros szállóige, most komoly valósággá lett. Aminthogy minden változik idővel s a legkacagatóbb komédiák is drámaként hatnak olykor. Gyönyörű husvétii idők napsugarának is meg volt az

idén a maga árnyéka. Mintha a régi fiatalság játékos jókedvét szégyenlené a mai modern nemzedék?! Mintha tapintatlanság számba menne ma már az a cselekedés, melynek elmulasztása hajdan figyelmetlenség vétségét képezte?! És mégis mintha azoknak a valamikori embereknek lett volna igazuk, akik nemcsak készebbek voltak a husvétii öntözködésre, de többet is nevettek, kacagtak. Ha így haladunk: pedig nemcsak a csalódás, kacagás megy ki a divatból, hanem még a mosolygás is.

\*

(†) **A husvétii ünnepek** egyébként korcsmai körökben is elég zajtalanul teltek el s a rendőrségnek alig akadt oka a beavatkozásra — egyetlen esetet kivéve. — Hát bizony — a régi időkben nem így volt s még nem is régen általános volt a vélemény, hogy a virtuos, dacos természetű, megalázkodást nem ismerő hajdu mokány legényt bajos megfélemezni. Vérében a dac, a megbicsaklás és a parasztgög, amely nagyon sokszor volt rossz tanácsadója a bajbakerült legénynek. Csak a hajdu föld termi az olyan mokány legényt, aki száz életét is odadobná, de nem enged a virtusból. Még néhány évvel ezelőtt is tótágast állott a közbiztonság Debreczenben, különösen így ünnepnapok tájékán. Mintha statáriumos báránnyel-hők usztak volna fölöttünk. Mi akiknek halántékán mind-sűrűbben törnek elő a szerencse hajszálaik, még igen jól emlékszünk a régi verekedésekről ismert, zajos korcsma helyekre, melyek közt jó elől állt az Elizeum, ahol a husvétii bálakon nem csak „otkolon“ folyt, hanem gyakorta vér is. És a többi rendőri felügyelet alatt álló helyekre a *Két galambokra*, a *Bárány csapszékre*, ahol vasár- vagy ünnepnapok estéjén koppant a koponya, loccsant az agyvelő, pataként folyt a vér és bizony nem egy fiatal élet mecse lobbant ott utolsó. Minden komolyabb ok nélkül, merő virtusból. Hova lettek, hova tűntek ezek a gyors öklü, kemény koponyájú legények, akiknek duhajkodása híres volt a fél országban? A tanítók, az iskola gyurta-e át a duhaj apák mokány süvölvényeit, vagy a rendőrség akadályt nem ismerő, ernyedetlen szigorú és észszerű tapintata teremtette-e meg a városban a példás közbiztonságot, ne keressük, de örvendjünk, hogy van. Így ünnepek után, jólesik csendesen elmélkedni...

\*

(!!) **A Kossuth-szobor** még is csak át lesz adva a nyilvánosságnak. A május 3-ikán lefolyó leleplezési ünnepélyre a városi tanács már is kibocsájította a meghívókat. Végre közel negyedszázadéves szorgoskodásnak megvan a kívánt eredménye. Mert azok, akik e szobor létesítésére mozgalmat indítottak, a leleplezéssel együtt ünnepelhetik agitációjuknak több mint 20 éves jubileumát. Bizony azóta sok víz lefolyt a Dunán, mikor az öreg „*Debreczen*“-ben megjelent a szép emlékü *Kósa* Barna első cikke, mely szobrot követelt Kossuth Lajosnak. Akkor még az a hír is járta, hogy bizonyos körökben nem nézik szívesen a Kossuth kultusznak olyan formában való ápolását. Persze ez csak búsongó magyarok szomorkás illúziója volt. Mert hogy akkoriban még szerettük játszani az elnyomottat. De sok illúziótól megrabolt azóta bennünket az élet. És Kossuth Lajosnak azalatt közel 40 szobrot állítottak szerte az országban. Most azután elkészült a miénk is s ott fog állani a történelmi emlékü debreczeni nagytemplom előtt. Egy kicsit még veszekedtünk egymással, hogy mikor állítsuk fel, szoborbizottság és városi tanács vizsgálódása után mégis csak mosolygó, gyöngyvirágos, orgonás május 3-ikára esett a dátum. Igaz ugyan, hogy ősről azért halasztották el tavaszra, hogy addigra a tér ki is lesz aszfaltozva. És mégsem lett készen a burkolat. De hát ilyen csekélységek miatt kár lett volna

elhalasztani az ünnepet, mert aszfalt e téren talán a jövő tavasszal se lesz.

— **Husvét hetében** egymást követték Debreczenben az öngyilkosságok. Igazán szomorkodva olvassuk reggelenként ezeknek az életunottaknak a maguk kis apró regényeit?! És ha ezeken a beteges állapotokon elmélkedünk, azt tapasztaljuk, hogy az öngyilkosság különösen a fiatal emberek közt uralkodik járványként. Ez az osztálya az emberiségnek egyre jobban nélkülözi az élet értékének egészséges, normális megbecsülését. Ugy **kell** lenni, hogy a pesszimizmus járványszerűleg szállja meg ezeket a fiatal lelkeket, akik nem akarják az éhesség és jözanság korát bevárni. Mert nem a család, hanem inkább az élet meg nem értése a nagy számú öngyilkosság oka. Mihelyt az optimista visszahatás a múlt tevéselei és aberrációi helyébe fog lépni, kevesebb lármás Wertherrel és több kötelességtudó, cselekvő és az élethez ragaszkodó hőssel fogunk találkozni. A reménytelenség, mely a fiatal lelkeket megszállta, még hosszú ideig fogja áldozatait követelni, mert a társadalmi viszonyok erőszakos és brutális változása, mely sokszor hirtelen gazdagságot és váratlan szegénységet teremt, lényegesen hozzájárul a kórság terjesztéséhez. A megfontolt előrelátást biztosító intézmények még nem fejlődtek eléggé és azonkívül a modern társadalom legfenyegetőbb rákfeneje, a szellem-proletarizmus, gyakran oly bukásokat idéz elő az egyén életében, melyek bűnnel, vagy halállal végződnek.

— **Egy pisztolydörrenéssel** ért véget egy katonai karrier. Egy általánosan népszerű, a társaságokban uri mivoltáért kedvelt főhadnagy röpitett golyót a halántékába. Ebből az alkalomból megint sokat beszéltek a katonai *cifranymoruságról* stb. Pedig hát nem a katonatiszti pálya áldozata a népszerű főhadnagy. Dehogy is! A katonai pálya szép, nemes kötelességek teljesítéséből áll s tisztességes, uri megélhetést nyújt azoknak, akik komolyan fogják fel hivatásukat. A Redl főhadnagy szomorú tragédiája semmi árnyékot sem vethet a katonai pályára. Nem a *katonatiszt*, hanem egy bár kedves modoru *kártyás* és *pezzgőbajnok* története az övé. A kártya, az ital romlásba vitte volna elébb vagy utóbb akkor is, ha nem a katonaságot szolgálta volna. Csakhogy akkor nem lett volna diszes temetése, hanem valamelyik árok szélén pusztult volna el.

+ **A női becsület.** A vidéken történt, hogy egy boldog vőlegénynek valamelyik ismerőse szükségét érezte annak, hogy a vőlegényt egyről-másról fölvilágosítsa. Igy történt azután, hogy a vőlegény előtt vallomásokat eresztett meg, amely vallomások azt foglalták magukban, hogy neki a hájos menyasszonnyal huzamosabb ideig belső viszonya volt. A meglepett vőlegény a történeteket mihamar elmondta arájának, akit nem vezetett az oltár elé, mert hát — miként gondolta — ilyen ártatlanságot nem vehet feleségül. Ami a kellemetlen helyzetbe került menyasszonyt illeti, az a rágalmozó ellen pört indított s a bíróság ennek következtében a fecsegő fiatal urat fogházbüntetésre ítélte, egyáltalában nem engedve meg, hogy állításának valódiságát bizonyítsa. Mikor a póruljárt éppen nem elsőminőségű gavallér a fogságból kikerült és már azt hitte, hogy pletykázásáért megbűnhődött, arról volt kénytelen értesülni, hogy a megrágalmazott menyasszony kártérítési pört is indított ellene, követelvén néhány ezer

koronát, mert hiszen a rágalmozásnak a következménye az volt, hogy a vőlegénye elhagyta és mert egyhamar nem igen köthet házasságot, mert hiszen azok, akik ismerik, mind tudnak arról, hogy milyen váddal illették. Ebben a kártérítési pörben a Curia most hozott ítéletet, kimondva, hogy a gavallér, miután a női becsület sérthetlenségéhez fűződő jogi érdeket megsértette, kártérítésre köteles. A meg gondolatlan férfi tehát nemcsak ült, de még fizet is. Mindezt jó lesz megjegyezni azoknak az uraknak, akik fecsegni szeretnek és akik a kényes titkokat nem tudják vagy nem akarják megőrizni.

*Janátka Alajos* kereskedelmi és műkertészeti telepe a Szoboszlói-uton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8—44. Telefon-telep 10—46.)

## IRODALOM.

**Világkönyvtár.** E gyűjtemény most megjelent legújabb kötete *Lassalle* válogatott írásait gyűjti egybe. „Alkotmány, szocializmus, demokrácia” cím alatt. A legnagyobb szociálista agitátorának, a proletárság legércesebb szavú ébresztőjének legjellemzőbb és leghíresebb munkái ezek. Mi az alkotmány, jog és hatalom, A tudomány és a munkások, A munkás-programm, Nyílt levél, A sajtó, egytől-egyig meg nem közelíthető remekei a társadalommagyarázatnak, a szocializmusnak, a publicisztikának, a történelem-írásnak. Ötven esztendeje, hogy Lassallet leterítette a román-bojár vak golyója, de az írásai most is töretlen színekkel pompáznak, mai frissességgel hatnak. A fordítás gondos munkája dr. Kunfi Zsigmondnak, aki Lassalle-ről egy beható méltatást írt a kötetbe és ezenkívül az egyes munkák elé bevezetéseket is. A kötet ára vászonkötésben 1 korona 90 fillér.

## KÖZGAZDASÁG.

**Az első Magyar Általános Biztosító társaság** az 1913. évről most teszi közzé ötvenhatodik évi zárszámadását, melyet lapunk más helyén közlünk.

Az életbiztosítási új szerzemények összege nem érthette ugyan el a társaságnál az utóbbi években megszokott igen magas színvonalat, ezt azonban a közönség pénzszükségén kívül eléggé megmagyarázza a társaság Olaszországban folytatott életbiztosítási üzletének megszűnése. Ennek ellenére az új életbiztosítási szerzemények összege a múlt évben is közel 94 millió koronára rugott, életbiztosítási tőkeállománya pedig 581,756.130 korona 96 fillér összegre emelkedett. — Ugyancsak emelkedett a pupilláris magyar értékekben elhelyezett életbiztosítási díjtartalék, mely a múlt év zárlatával 170,890.563 korona 83 fillér összeget tett ki. Minthogy emellett a halálozási arány is kedvező volt, az életbiztosítási üzlet 1,992.112 koronc 50 fillér évi nyereséggel zárult.

A tüzbiztosítási üzletben a díjbevétel szintén emelkedett és pedig 24,277.169 korona 45 fillér összegre s noha a kárárány kevésbé volt kedvező, mint az előző évben, ez az üzletág is nyereséget hozott. Némi nyereség volt ezuttal az eredmény a kello óvatossággal folytatott jégbiztosítási üzletben is, valamint az állandóan fejlődő betörés elleni biztosítási ágban. Szállítmányi üzletét a társaság a kiélesedett verseny és ezen üzlet jövedelmezőségének hanyatlása miatt szűk keretekre szorította.

Az egyes üzletágak eredményeinek összesítése folytán a társaság évi bruttó nyeresége az 1913. évben 5,694.627 korona 55 fillér. Ebből az alapszabályszerű levonások után — melyek közt a bőséges tartalékok mellett külön figyelmet érdemel az életbiztosítottak nyereséményrésze 771,943 korona 59 fillérenyi tekintélyes összeggel — a tiszta nyereség 3,642.167 korona 76 fillér, melyből 3,200.000 korona összeg a részvényesek osztalékára fordítatik. Így minden rész részvény után 800 korona évi osztalék fog a társaság főpénztáránál már a mai naptól kezdve kifizettetni.

## SAISON.

### Öntözködés.

Nemrégiben olvastam, hogy Bartók Béla összeszedte grammfon lemezekre a népdalokat s most ennek mintájára megakarják filmen örökíteni a népdalokat is. Így természetesen a husvétii locsolódás is meglenne örökítve. Ha ez igaz, úgy ugyancsak sietni kell vele, mert ma-holnap a locsolódást is csak hírből fogjuk ismerni, mint annyi más, hajdan általános népszokásunkat.

A civilizáció mindinkább tért hódít s ha nem is öli ki a speciális szokásokat, de annyira módosítja azokat, hogy inkább csak persziflása lesz az eredetinek. Így a husvétii öntözködés. Hogy milyen volt, azt már csak a Vasárnapi Ujság régi évfolyamaiban láthatjuk. (Talán a nemzetiségi vidékeken még nem ismerik az „otkolonyt“, mert azok nyelvükkel egyetemben szokásaikhoz is szívósabban ragaszkodnak, mint a magyar.) Amikor azonban a „romlatlan nép“ fiait „kangár pricsesz“-ben s leányait „govlérozott“ ruhában járnak, kissé vastag lenne az amolyan magyarmiskás öntözés, midőn vederszámra zuditották a legények a jó hideg kúti vizet a didergő hajadonokra, ha ugyan egyszerűsítés szempontjából meg nem mártották őket. Némelyike bele halt, másika krárogott hetekig tőle, de talán betegebb lett volna, ha nem ürgeskednek vele.

Egy gyógyszerész jóbarátunktól (tőzsgyökeres magyar paraszt faluból) hallottam, hogy tavaly 2 hekton felől adott el rózsavizet, ide nem számítva a láda-számra hozatott „parfint“, mert nálunk ugyancsak meg-nézik azt a legényt, aki régi módra akar öntözködni s nem srofos dugos flaskót szorongat ilyesmi fogáshoz nem szokott markában.

A maguk pingált tojások helyett is cukor himeseket osztogatnak a lányok, mert hát így „módisabb.“

Csak a természet marad hü a szokásaihoz. A husvét, a feltámadás ünnepe már új zöld vetést, fakadó rügyeket, barkás füzeket talál. A méheim már hordanak s aranyhátú legyek után kapdosnak a kotlóim, hogy husvétii pecsenyét adjanak pelyhes kicsikéiknek, melyek úgy néznek ki, mint egy-egy szaladó tojás. Az ezidei hosszú tél után oly jól esik a ritka napsugár s csak attól félek, hogy jó példaként husvétra nyakon öntenek a konzervatív égiek egy alapos esővel. Mi lesz akkor az új tojásokkal?

### Mária Antónia.

|               |     |                 |
|---------------|-----|-----------------|
| Mária Antónia | — — | Halassy Mariska |
| XVI. Lajos    | — — | Fehér Gyula     |
| Erzsébet      | — — | Uty Gizella     |
| Mirabeau      | — — | Kassay Károly   |
| Barnave       | — — | Vándory Géza    |
| Guillotín     | — — | Madas István    |
| Sieyes        | — — | Ronay Imre      |
| Robespierre   | — — | Kormos Ferenc   |
| Rabaut        | — — | Juhász          |
| Miomendre     | — — | Nagy Sándor     |
| Simonné       | — — | Károlyi Ibolyka |

|         |         |                   |
|---------|---------|-------------------|
| Saune   | — — — — | Rónay Imre        |
| Bault   | — — — — | Madas István      |
| Baultné | — — — — | Halassyné         |
| Rosalie | — — — — | Szentiványi Gitta |

I. A nemzetgyűlésre neheztelő XVI. Lajos királyi hatalmával és testőreivel oszlatja fel a nemzetgyűlést. A testőrök közt van de Saint Marie gróf testőrkapitány, aki itt találkozik fogadott test-vérével, Barnave-val, aki a forradalmi-párt egyik vezére. De ez hiába hívja az új zászló alá, Saint Marie hü marad, mert titokban szerelmes a királynéba.

II. A királyi család otthon van, felhangzik az ablak alatt a nép lármája, akik kenyeret követelve, ostromolják a palotát. De Saint Marie megakarja menteni a királynét, azonban a királyné azt hiszi róla, hogy ő is áruló, s arcul üti.

III. A királyi család menekül. Az üldözők Varrensben egy kis fűszeres boltban érik utól őket s hiába könyörög a fűszerének, hogy rejtsse el. Elfogják és viszik vissza Párisba.

IV. A Templeben XVI. Lajost halálra ítélték. Bucsuzik a családjától s felesége, Mária Antoniette itt megismeri Lajos igazi nagyságát s egymásra talál. —

V. De Saint Marie bevallja a királynénak szerelmét, mikor már semmi más módon nem tudja rábírní, hogy meneküljön. A királyné követi XVI. Lajost a vérpadra.

### A kis gróf.

|                            |         |                  |
|----------------------------|---------|------------------|
| Agárdi Guidó gróf          | — — — — | Kassay Károly    |
| László, fia                | — — — — | Oláh Gyula       |
| Howard Dorothy             | — — — — | V. Markus Angéla |
| Rózsi                      | — — — — | Borbély Lili     |
| Csibrákné                  | — — — — | H. Serfőzy       |
| Zápolya igazgató           | — — — — | Szalai Gyula     |
| Kállay, szekerész-önkéntes | — — — — | Vándory Géza     |
| Rozgonyi, nyári riporter   | — — — — | Nagy Sándor      |
| Itatós, színész            | — — — — | Madas István     |
| Kocsonya nevelő            | — — — — | Rónai Imre       |
| Thomson                    | — — — — | Váradai Márton   |
| D'Hennery                  | — — — — | Sz. Nagy Imre    |

Agárdy gróf megakarja házasítani a fiát s az angol millio-mos Dorothy-nak szánja. De azt akarja, hogy a fiu tombolja előbb ki magát s szándékosan megismerteti Rózsi szoubrett primadonná-val. A fiatal gróf beleszeret komolyan a kedvesébe s feleségül veszi. Az öreg gróf pedig Dorothy férje lesz.

## ELADÓ,

esetleg haszonbérbe is kiadó a Schaff János-féle újföldi, vasutállomásnál lévő 20 kat. hold föld többrendbeli lakással, 5 hold szőlő, gazdasági épületekkel és gyümölcsös-sel. — A Késes-utca 49. számú ház kedvező fizetési feltételek mellett.

## ELADÓ

a Tégláskertben 1 kat. hold földterület előnyös feltételek mellett.

## ELADÓ,

esetleg haszonbérbe is kiadó a Neumann Nándor-féle, Vargakertben lévő vegyészeti gyár 50 méter hosszú raktárhelyisége 1000 négyszögöl területtel, 3 méter magas kerítéssel felkerítve.

### Értekezhetni:

## A Debreczeni Gazdák Bankjánál

Kossuth-u. 17. sz. a.

**APOLLO**

**MOZGÓSZÍNHÁZ.**

SZOMBATON:

NEVETŐ ESTÉK.

Berlini ujdonságok.

**A HOLDKÓROS CSALÁD**

Kacagató vígjáték 3 felvonásban.

**EZT MEGELŐZI:**

**A VASUTI SZÁLLODA**

Bobózat 2 részben.

**ÉS A VIDAM KISÉRŐ MŰSOR.**

## SZINHÁZ.

## Szibill.

(Operette 3 felvonásban, irták Bródy Miksa és Martos Ferenc; zenéjét szerzette Jacobi Viktor.)

A debreczeni színház új operettét adott a diadalmas *Leányvásár* szerzőitől. Minden tekintetben gondos művészi munkát végeztek a szerzők, akik számítottak a darab nemzetközi forgalmára is. És nem nehéz megjósolni, hogy a Szibill a külföldi énekes színházak műsorának is népszerű operettje lesz.

A darab meséjét már lapunk múlt számában ismertettük. A librettóért bármelyik színműró is szívesen vállalta volna az apaságot. Érdekes, szinpadirodalmi szempontokból értékes. És ehez a mulatságos meséhez Jacobi igen finom, előkelő, minden tekintetben artiztikus muzsikát irt, úgy a zene anyagában, mint kidolgozásban egész a mesteri hangszerelésig.

Az operettének nincs nyitánya. Rövid bevezetés — a *Leányvásár* kadetindulójára emlékeztető gárdista nóta — után az első felvonás a fehérruhás lányok karával kezdődik. Tíz ilyen diszhajadon várja a nagyhercegnőt egy kánonszerű énekkel, de valahányszor visszajönnek, számuk mindig megegyezik, mert kettő-kettő időközben — férjhez megy. Poire és Sarah ügyes kettősének („valami boszantó”) hatásos ellentéte Szibill bánatos levéláriája, meg a reá következő tercett, valamint Szibill dala a nagyhercegnőről, melyhez egy pompás csacsogó-együttes fűződik. A finále főbb részletei Szibill érzelmes áriája, mely utóbb duetté szélesedik, a szökés quartett és a katonai felvonulás; Konstantin és kisérétének megjelenése pedig melodramásan fejezi be a felvonást. A második felvonásban igen tetszett Szibill és Petroff bájos keringő-duettje, méginkább Szibill és Konstantin igen hatásos jelenése, melynek drámaiságát hamarosan elfeledteti velünk a rákövetkező nagy induló-együttes; a hangulatos szamovár-jelenés illúzió-keringője a mű egyik legértékesebb része; kitűnő szám továbbá a gombház-duett, míg a hatásos finále a nagyhercegnő megjelenésében és a kettős szerelmi játék zenei aláfestésében kulminál. A harmadik felvonásban főleg a Szibill és Poire táncoktőse aratott viharos tetszést. Ezt, valamint a darab többi énekszámát is csaknem kivétel nélkül megújrázták, a parodisztikus mazurkát háromszor is, nemkülönben az indulót és a táncercettet, melytől alig akart megválni a közönség.

Az előadás nem tartozott a jobb énekes összesek közé. *Borbély* Lili és *Szalay* Gyula vezették a darabot, énekekben, játékokban és sűrű táncokban kifogástalanul pompásat nyújtván. *Nagy* Aranka a nem neki való szerepben, különösen a második felvonásban művészi izléssel énekelt. Sz. *Nagy* Imre és *Oláh* Gyula is inkább énekekben arattak sikert.

A pompás operett az egész heti műsort uralta.

## Rendezés a vidéken.

A modern színeszet rohamos fejlődése, a színházal és az előadással szemben táplált igények növekedése szükségessé tette, hogy a színjátszás technikai és szellemi vezetése erős és tapasztalt és öntudatos kézben egyesüljön. A vidéki színeszet művészi haladásának sorsa, — jövője a rendező kezében van letéve. Annak a rendezőnek, aki mint olyan: nevelő és oktató is egyúttal. Aki el tudja találni a darab egységes stílusát és azt szintjatszó gárdájával is el tudja találni.

Nincs a világon pálya, hol a vezetőknek annyi higgadságra, türelemre, tapintatra és erélyre volna szüksége, mint az előadó művészetnél. A színésszel bánni kell tudni. A színészek nagyobb része beteges önértékné rabja lévén, saját „én"-jét szereti a megfelelő piedesztálra helyezni. Ami nem is csodálni való.

A színész dicsősége mulandó. Jelenhez kötött alakitása, egyszersmind tehetségének hőmérője, mely az egyén művészi fejlődése szerint süllyed, vagy emelkedik. Épp ezáltal, mert a színész saját énjét, lelkét, egyéniségét önti alakításainak sorozatába, melynek intenzív hatásától várja sikereinek emelkedését, azért szenzibilisebb, beteges önértékné telt és könnyebben ingerlékenyebb válik, ha muló dicsőségének babérait még a hozzáértő kritikus kezek is gyengédtelenül megtépni óhajtják.

A rendező a színháznál éppen fontos előkelő állásánál fogva kell, hogy bizonyos tisztelettel vétesse magát körül, de nem a neki megadott hatalom cézári deszpotizmusával, hanem szeretetének melegével, tudásának és érveinek erejével ragadja magával színészeit, mert büntetéssel, durvasággal nem lehet életképes összjátékot teremteni.

A tudatlan intelligens rendező rendszeren a szigorú álcaja alatt erőszakoskodik. A színész nép egzaltált, érzékeny, ideges; a hivatás és tudás nélküli rendező nem imponál neki s így az egész rendezés botrányba fullad. Elkedetvenitve, ezek után természetesen beáll egy vérszegény állapot, melynek eredményét a közönség estéről-estére boszankodva látja, míg végre nem boszankodik, de nem is jár színházba.

Minden vidéki színész egy rendezőt rejt magában, mert valamennyi meg van győződve önmagáról, hogy tud legalább is annyit, mint a rendezője. Saját hiúságát véli megsértve, ha neki odaállított és az ő felfogása szerint ráerőszakolt rendező, esetleg a saját felfogásával ellenkezőleg magyarázna. Minden színésznek meg van a saját felfogása és ha már 15—20 évet eltöltött a pályán, nincs olyan anyaszülte rendező, akitől utasításokat elfogadna; de ha a fővárosban látta, legyen az rossz, az ő egyéniségével homlokegyenest ellenkező, azért azt hűségesen lekopijálja az ő vidéki publikumának.

## Szibill.

|                       |                  |
|-----------------------|------------------|
| Szibill . . . . .     | Nagy Aranka      |
| Pawlovna . . . . .    | V. Markus Angéla |
| Sarah . . . . .       | Borbély Lil      |
| Konstantin . . . . .  | Oláh Gyula       |
| Poire . . . . .       | Szalay Gyula     |
| A kormányzó . . . . . | Kassay Károly    |
| Petroff . . . . .     | Sz. Nagy Imre    |
| Borcsakov . . . . .   | Madas István     |
| Ór . . . . .          | Juhász József    |

**Elismert legszebb uridivat ujdonságok  
Ita és borsalino kalapok**

**FRANK TESTVÉREKNÉL**  
**DEBRECZEN, Piac- és Szent-Anna-u. sarok.**  
**Telefonszám 7-49.**

Szibill francia énekesnő, aki Poire nevű impressáriójával és annak nejevel, Sarah-val, oroszországi hangversenykörútján Tomskba érkezett és ott szintén Tomskba várt Anna Pawlovna nagyhercegnő gyanánt szerepel, mert csak így mentheti meg kedvesét, Petroff testőrhadnagyot, aki Moszkvából az ezredétől Szibill után szökött. Az ál-nagyhercegnő a tiszteletére rendezett bálon fogadja a kormányzó és a hatóságok hódolatát, — de váratlanul megérke-

zik Konstantin nagyherceg, Anna Pawlovna férje, s mikor szembe kerül Szibillel, nem leplezi le a csalást, hanem szívesen veszi a kínálkozó kalandot és hevesen udvarolni kezd a szép asszonynak. Még fokozódik a bonyodalom, mert az igazi nagyhercegnő is megjelenik — ő viszont Szibillek adja át magát és Petroffot arra kényszeríti, hogy ez neki udvaroljon. A két szerelmes pár féltékeny lesz kölcsönösen. A nagyherceg egyedül marad Petroffal és mint-hogy nem tűrheti, hogy a játékot a végtelékig folytassák, megállapodik vele, hogy a nagyherceg fog a nagyhercegné lakosztályába menni Petroff helyett, míg Petroff Szibillt fogja felkeresni. A nagyhercegi pár kibékül, míg Szibill a megkegyelmezett Petrof felesége lesz. Poire és Sarah természetesen szintén békésen élhetik tovább házasságukat.

493—1914. v. k. szám.

### Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. járásbírósnak V. V. 133/1. sz. végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Dr. Vajda József ügyvéd által képviselt az Ujvidéki Népbank r. t. részére 909 kor. 20 fill. tőke, ennek 1913. évi március hó 30 napjától számítandó 6% kamatai és az eddig összesen 131 kor. 76 fillér perköltség erejéig 1914. évi február hó 6-án bíróilag lefoglalt és 2070 koronára becsült butorokból álló ingóságok 1914. évi április hó 30-án délelőtt 10 órakor kezdetét veendő és alperes üzletében Piacz-utca 70 számú háznál megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatok részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi április hó 13-án.

Török Péter,  
bírói kiküldött.

# SCHMIDT S.

ZONGORA-HANGSZERKÉSZITŐ ÉS RAKTÁROS  
DEBRECZEN, PIAC-U. 73.

Nagy választék mindenféle hangszerekben!!

## Werner Sándor uridivat üzlete megnyílt!

DEBRECZENBEN, Hungária-kávéház mellett.

Szolid, szabott árak!

Állandó nagy raktár: bel- és külföldi divatos kalapokban, kítűnő minőségű fehéreneműekben, valamint szebbnél szebb nyakkendő-ujdonságok és minden más férfidivatcikk nagy választékban.

Piac-u. 55.



Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz  
csakis ez a valódi

### kölniviz, kölniviz-pouder és kölniviz-szappan.

**Ne tessék elfogadni** Kölniviz-szappant, kölnivizet és poudert, ha nincsen rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utánczott JOHANN MARIA FARINA Gegenüber dem Rudolfsplatz. Akkor sem kell elfogadni helytelen és utánczott kölnivizet, kölniviz-poudert és kölniviz-szappant, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az Ön lakhelyén, mert a világhírű cég magyarországi képviselése:

**Holczér Emil Zoltán, Budapest, VIII. ker. Szigetvári-u. 16. sz.** egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol és közli hol szerezhető be az eredeti minőség. Kapható drogériákban, gyógyszerárakban és illatszertárakban.

☛ Kapható Debreczenben: STERN ÁRMIN KEFEÜZLETÉBEN.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata.

# Müller H. fia

magyar királyi államvasutak szállítója.

Elvállal költséködéseket helyben és vidéken felelősség mellett.

## FIGYELEM!

**F** LANTOS  
CSIPKEÁRUHÁZÁBAN  
SAS-U. 4.

Tiszta selyem harisnya minden színben párja . . . 3 korona 50 fillér.

L' ORIGAN, LA GLOIRE  
SYLVIDIA, RÓZSA CENTIFOLIA

A LEGDIVATOSABB PARFÜMÖK

K : I : M : É : R : V : E

IS KAPHATÓK A

## STERN KEFEGYÁR

VÁROSI RAKTÁRÁBAN.

Ifju és szép lesz Ön is, ha a  
Z E N U J J E

eredeti keleti arccermet és szappant használja. Próbategely 80 fillér, Kettőstegely K 1.60, nagy aranytegely K 2.40, szappan K 1, mosópor K 1.50, puder (fehér, rózsá, és crème) á 2 K. Fleur de Roses „Zeldijje” (3 K), egy teljesen ártatlan piros színű rózsafesték, amelyet kiválóan használhatnak sápadt arcú nők. Előnye, hogy az arc mesterséges színét el nem árulja. — Kapható minden gyógyszerárakban, drogeria és illatszertárakban. Sokszorosan kiténtetve. Utánczattól óva intünk. Egyedül előállító: Parfümerie Orientale „Zeldijje” G. Proche Breka Bosznia. Főraktár a Török gyógyszerárakban Budapest.